

15 okt 2025 -09:12

## Rechtsstaat onder druk: mensenrechteninstituut vraagt concrete actie

Vandaag publiceert het Federaal Instituut voor de Rechten van de Mens (FIRM) een stand van zaken van de rechtsstaat en mensenrechten in België. Het FIRM wijst op de zorgwekkende erosie van de rechtsstaat, maar onderlijnt dat het mogelijk is om het tij te keren. Het rapport bevat meer dan 30 aanbevelingen voor de leden van het federale parlement en de regering, die het rapport ontvingen aan de start van dit nieuwe parlementaire jaar.

“Het federaal regeerakkoord erkent het belang van de rechtsstaat expliciet, wat natuurlijk zeer positief is” zegt Martien Schotsmans, directeur van het FIRM. “Maar erkenning alleen volstaat niet. De praktijk toont dat dit engagement nog onvoldoende wordt omgezet in concrete en structurele acties. Denk maar aan de niet-uitvoering van rechterlijke beslissingen door de overheid.”

### Het belang van onafhankelijke rechters

Het FIRM maakt zich ernstige zorgen over bepaalde maatregelen die worden aangekondigd in het federaal regeerakkoord en die de rechterlijke macht treffen. Het wijst op de toenemende overdracht van bevoegdheden van de rechterlijke naar de uitvoerende macht, terwijl de mensenrechten beter beschermd worden als een onafhankelijke en onpartijdige rechter oordeelt.

Ook de aangekondigde hervormingen van de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen (RvV) vindt het FIRM zorgwekkend. Zo zou deze rechtbank deel worden van een nieuwe Federale Overheidsdienst (FOD) Migratie en zouden rechters niet meer voor het leven benoemd worden, maar voor een hernieuwbare periode van 5 jaar. Die aangekondigde maatregelen vormen volgens het FIRM een risico voor de onafhankelijkheid en onpartijdigheid van rechters en voor de scheiding der machten. “Rechters moeten onafhankelijk zijn,” zegt Martien Schotsmans. “Dat behoort tot de kern van het recht op daadwerkelijke rechtsbescherming en op een eerlijk proces. En het is een fundamenteel principe van de rechtsstaat.”

### Structurele uitdagingen blijven aanslepen

In het rapport wijst het FIRM ook op het aanhoudende probleem van de niet-uitvoering van rechterlijke beslissingen door de overheid. Dat is bijzonder zichtbaar in het systematische gebrek aan opvang voor asielzoekers, maar het probleem stelt zich ook op andere domeinen: van detentieomstandigheden en gebrek aan aangepaste zorg voor geïnterneerde personen tot schendingen van procedurele rechten zoals het overschrijden van de redelijke termijn in rechtszaken. Ondanks veroordelingen door onder andere het Europees Hof voor de Rechten van de Mens en het Hof van Justitie, blijft de uitvoering vaak uit.

“Deze vaststellingen zijn geen momentopnames, maar symptomen van een sluipende erosie die om een doortastend antwoord vraagt.”

Martien Schotsmans  
Directeur van het FIRM

Daarnaast waarschuwt het FIRM voor de inperkingen van fundamentele vrijheden zoals het recht op betogen en de vrijheid van meningsuiting. Het FIRM erkent het legitieme streven van overheden om incidenten te voorkomen of misdrijven te bestraffen, maar wijst erop dat protestacties snel moeten kunnen inspelen op actuele gebeurtenissen. Door betogingen zonder toelating te verbieden of door buitensporige voorwaarden op te leggen, wordt dit volgens het FIRM bemoeilijkt.

Doortastend antwoord nodig

“Deze vaststellingen zijn geen momentopnames, maar symptomen van een sluipende erosie die om een doortastend antwoord vraagt,” zegt Martien Schotsmans. “Wij vragen het parlement en de regering om structurele acties uit te werken die de rechtsstaat versterken, met garanties voor onafhankelijke rechtspraak, effectieve uitvoering van rechterlijke beslissingen en bescherming van mensenrechten. We gaan graag in dialoog over hoe we de rechtsstaat niet alleen kunnen beschermen, maar ook veerkrachtiger kunnen maken voor de toekomst.”

[Lees het rapport Rechtsstaat](#)

Federaal Instituut voor de bescherming en de bevordering  
van de Rechten van de Mens  
Leuvenseweg 48  
1000 Brussel  
België  
<https://www.firm-ifdh.be>  
[info@firm-ifdh.be](mailto:info@firm-ifdh.be)

Jolien Carnel  
Communicatiemedewerker  
+32 479 86 88 23  
[jcar@firm-ifdh.be](mailto:jcar@firm-ifdh.be)

Pierre Charlot  
Communicatie  
+32 479 88 64 62  
[pierre.charlot@firm-ifdh.be](mailto:pierre.charlot@firm-ifdh.be)